

given special attentions to due to his activity the concrete direction of scientific-research study was established, both at the All-Ukrainian Academy of Sciences system and at the educational establishments, which promoted of creation of new centers of country learning. The new conception of Ukrainian country learning, founded by Grushevsky, has been characterized: the main priorities of the scientist's research work were defined, including very important issues of organic fusion of knowledge development concerning Ukraine, its people with the revival of national traditions and adoption of European values, which helped the process of scientific raising as well as recognition of the Ukrainian nation all over the world.

The scientist's important activity is grounded in the sphere of collecting, studying and popularization of Ukrainian folklore, folk song in particular, as an important factor of the spiritual rebirth and preservation of the cultural heritage at the beginning of the XX century.

Key words: *M.S.Grushevskiyis, scientific-research thought, spiritual revival, methodological principles, Chair of history Ukraine, history institutions, Archaeographic Commission, research works, folklore activity creativity.*

УДК [78. 071. 4 : 331.446. 4] : 001. 4 (045)

Михаськова М. А.,
канд.пед.наук, доцент
(м.Хмельницький)

Досвід музично-педагогічної діяльності: термінологічно-понятійний аспект

У статті проводиться аналіз ключових понять: «досвід», «педагогічний досвід», «музично-педагогічний досвід» у філософській та психолого-педагогічній літературі. З'ясовано, що педагогічний досвід об'єднує в собі знання й уміння, педагогічну науку і педагогічне мистецтво і, зокрема, теоретичні знання з різних галузей педагогічної діяльності, якість професійних умінь, уміння вчителя планувати навчально-виховну роботу.

Визначаються основні загальнопедагогічні уміння, необхідні в діяльності майбутнього вчителя музики: комунікативні, проектувальні, конструктивні, акторські й режисерські, логіко-професійні, методичні, дидактичні, організаційні. Доводиться, що досвід музично-педагогічної діяльності - це узагальнені художньо-естетичні знання, уміння та навички, закріплені в пізнавальній діяльності і морально-естетичній поведінці. Особливість процесу набуття цього досвіду зумовлена нерозривним зв'язком сприймання музики із засвоєнням музичних знань, формуванням виконавських умінь і навичок.

Автор статті, узагальнюючи розглянуті підходи до поняття «педагогічний досвід», розуміє його як результат предметно-чуттєвої діяльності вчителя та його практичне втілення в навчальний процес. Взаємозв'язок загальнопедагогічних та фахових складових досвіду утворює музично-педагогічний досвід вчителя музики. Фахова підготовка музиканта визначається метою і змістом музично-освітньої діяльності в школі (сприйманням й естетичним ставленням до музики, засвоєнням музичних знань, формуванням виконавських умінь). Відмічено, що музично-педагогічний досвід вчителя – це засвоєні знання про музику на основі її сприйняття, осмислення і виконання та їх практична передача школярам.

Ключові слова: *досвід, педагогічний досвід, музично-педагогічний досвід, уміння.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Особливої актуальності на сучасному етапі розвитку освіти набувають проблеми формування професійних якостей вчителів, які виступають як окремі здатності особистості і вбирають в себе результати навчання, виховання та розвитку в закладах педагогічної освіти. Це знання, вміння, досвід, особистісні якості, необхідні для виконання професійної діяльності у відповідності з суспільними вимогами та ціннісними орієнтаціями. Рівень їх сформованості характеризує ступінь підготовленості вчителя до освітньої роботи в школі, виступає передумовою ефективності його педагогічної діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми... Процесу професійного становлення особистості майбутнього вчителя, формуванню його готовності до педагогічної діяльності приділяли увагу Ю.Бабанський, М.Дяченко. Досвіду педагогічної діяльності присвячені роботи О.Абдулліна, І.Зязюна, Н.Кузьміної, Н.Кухарева,

Т.Кліменко, С.Ніколаєнко, В.Решетько, Я.Турбовського, Р.Хрустальова. Проблеми теорії і методики музично-педагогічної освіти, виховання творчої особистості майбутнього вчителя музики вивчали Л.Арчажнікова, Г.Падалка, О.Рудницька, Д.Кабалевський. У сфері виконавської діяльності проблема розвитку музично-педагогічного досвіду висвітлювалась у працях Н.Тімошенко, О.Хлебнікова та ін.

Формулювання цілей статті... Метою статті є аналіз та узагальнення ключових понять «досвід», «педагогічний досвід», «музично-педагогічний досвід» у філософській та психолого-педагогічній літературі, визначення основних загальнопедагогічних та фахових умінь, необхідних у діяльності майбутнього вчителя музики.

Виклад основного матеріалу... У сучасній педагогіці дістала визнання думка, що здатність майбутнього вчителя до виконання професійних обов'язків формується в навчально-практичній діяльності. Процес засвоєння практичних дій (зовнішня предметна діяльність) випереджується осмисленням мети, завдань, майбутніх результатів передбачуваних дій, умов їх виконання, принципів вибору способів дій (внутрішня діяльність). Педагогічна діяльність - це проєктована, прогнозована дія, заснована на осмисленні її мети, засобів виконання, принципів вибору засобів [2, с.19-20]. На думку Н.Кузьміної, до структури педагогічної діяльності входять такі компоненти, як конструктивний, організаційний, гностичний, комунікативний, проєктувальний [7, с.12].

Чільне місце належить *досвіду* як сукупності знань і умінь, які набуваються в житті, із чим уже доводилося зустрічатися [11, с.382]. Із філософської точки зору *досвід* - це сукупність чуттєвих сприйнять, що набуваються в процесі взаємодії людини із зовнішньою природою і становлять основу всіх наших знань про матеріальний світ [8, с.824].

У педагогіці існує кілька підходів до визначення поняття «педагогічний досвід». Так, в українському педагогічному словнику досвід визначається як сукупність знань і навичок, набутих на основі й у процесі безпосередньої педагогічної діяльності; форма засвоєння педагогічних раціональних здобутків минулої педагогічної діяльності [4, с.102]. На думку Ю.Бабанського, це і практика педагогічної діяльності, і її результат, який відображає рівень оволодіння об'єктивними закономірностями, досягнутий на певному етапі історичного розвитку [3, с.150].

Прихильники іншої думки розглядають досвід як складну структуру, поєднання і розвиток якої свідчить про рівень професійної майстерності вчителя [14, с.77-83]. Так, Т.Кліменко вважає, що педагогічний досвід об'єднує в собі знання й уміння, педагогічну науку і педагогічне мистецтво. Він зазначає, що, розкриваючи сутність поняття, потрібно враховувати не тільки результативний бік педагогічної практики, але й процесуальний, який включає діяльність учителя. На думку вченого, структуру досвіду складають:

- інтелектуальний компонент, який включає в себе теоретичні знання з різних галузей педагогічної діяльності;
- емоційно-вольовий компонент, який передбачає якість професійних умінь, відповідальне, творче, емоційне відношення до педагогічної праці, здатність приймати нетипові рішення в різноманітних педагогічних ситуаціях;
- прогностичний компонент, який передбачає вміння вчителя планувати навчально-виховну роботу [6, с.86-87].

Взаємозв'язок цих складових разом із досвідом творчої діяльності, який виявляється в стійких позитивних результатах навчально-виховної роботи, утворює передовий педагогічний досвід [16, с. 46].

Результатом практичного досвіду виступають сформовані на базі знань і навичок практичні вміння, які виявляються в можливості ефективно виконувати дії у відповідності з цілями й умовами, в яких доводиться діяти [9, с. 96].

Під педагогічними вміннями вчені розуміють педагогічну діяльність вчителя (Р.Рагожнікова), педагогічну техніку (В. Ткачук, Ю. Турчанінова), складову педагогічної культури (В.Гриньова), елемент педагогічної творчості (Р.Тельчарова). О.Абдуліна і М.Кузьмін під педагогічними вміннями розуміють володіння засобами, прийомами навчання та виховання й одночасно наявність певних професійно значущих особистих якостей, які в сукупності забезпечують можливість ефективного вирішення поставлених навчально-виховних завдань. Дослідники стверджують, що професійно-педагогічні вміння залежать від низки інших характеристик особистості вчителя: мотивів діяльності, відношення до об'єкта виховання, рис характеру педагога, його світосприйняття й морального спрямування [2, с.23-25].

У контексті проблеми формування досвіду вчителя нас цікавлять загальнопедагогічні уміння й навички, які є складовою частиною професійної підготовки, та спеціальні, що стосуються фахової діяльності. До педагогічних умінь відносять: інтелектуальні, комунікативні (В.Гриньова); конструктивні, організаторські, гностичні, комунікативні, дидактичні (В.Стрельников, Л.Арчажнікова); експресивні, мовні; уміння здійснювати емоційно-вольовий вплив (В.Стрельников); вивчати передовий педагогічний досвід та проектувальні уміння (Л.Арчажнікова).

Серед загальної кількості умінь О.Абдуліна і М.Кузьмін виділяють ключові (опорні), необхідні для цілісного виконання функцій учителя. До таких дослідники відносять: комунікативні вміння, вміння самостійного набуття знань і навичок, проектувальні, логіко-професійні уміння, конструктивні, дидактичні, уміння вивчати особистість школяра й колективу [2, с.24].

Означені вміння присутні в різних трактуваннях, і якщо в одних дослідників вони виступають як окрема група, то у інших - є складовою однієї з груп. Тому пропонується не виокремлювати уміння в окремі групи, а означати їх як самодостатні компоненти структури практичного досвіду.

Окреслимо загальнопедагогічні вміння, виокремлені у педагогічній літературі:

- *комунікативні*, необхідні для організації спілкування;
- *проектувальні*, необхідні для планування уроку й виховної роботи;
- *конструктивні*, необхідні для раціонального використання часового простору, уміння створювати й використовувати проблемні педагогічні ситуації;
- *акторські й режисерські*, тобто уміння вчителя керувати своїм емоційним станом, здійснювати емоційно-вольовий вплив;
- *логіко-професійні*, тобто вміння робити умовиводи і пояснювати логічну послідовність дій;
- *методичні*, тобто вміння використовувати передовий педагогічний досвід, усвідомлювати його;
- *дидактичні*, тобто уміння самостійного набуття знань і навичок;
- *організаційні*, які передбачають уміння вчителя вивчати особистість школяра й колективу; активізувати прагнення учнів до навчально-практичної діяльності.

Фахова підготовка майбутнього вчителя музики має свою специфіку й визначається метою і змістом музично-освітньої діяльності в школі. Одним з основних елементів підготовки майбутнього вчителя музики є *досвід музичної діяльності*. Під ним розуміються узагальнені художньо-естетичні знання, уміння та навички, закріплені в пізнавальній діяльності і морально-естетичній поведінці [5, с.20]. Розвиток сприймання сприяє накопиченню досвіду творчої навчальної діяльності. Особливість процесу набуття цього досвіду зумовлена нерозривним зв'язком сприймання музики із засвоєнням музичних знань, формуванням виконавських умінь і навичок.

У системі підготовки вчителя музики правомірно визнається провідна роль музичної діяльності. Р.Тельчарова зазначає, що музична діяльність є передумовою, умовою, формою, показником вияву музичної культури людини. До структури музичної діяльності вона включає такі елементи:

- суб'єкт музичної діяльності, що характеризується здатністю до музичної активності, потребами, художньою спрямованістю, готовністю до взаємодії з музичним мистецтвом, розвинутою мотиваційною сферою, музично-слуховими та загальноестетичними здібностями;
- предмет музичної діяльності (різноманітні вияви музичної дійсності та світ музики, що звучить);
- засоби музичної діяльності матеріального або духовно-практичного характеру;
- продукт музичної діяльності [12, с.30].

Е. Абдуллін звертає увагу на те, що на уроках музики музична діяльність особлива, оскільки зумовлена нерозривним зв'язком сприймання музики із засвоєнням музичних знань, формуванням виконавських умінь і навичок. Досвід практичного використання знань Е. Абдуллін називає «*частковими музичними уміннями*». До їх складу входять: уміння, пов'язані із знаннями щодо окремих елементів музичної мови; уміння, пов'язані з використанням музичних знань про композиторів, інструменти тощо; уміння, пов'язані із знанням нотної грамоти. Спеціальні навички він поділяє за видами музичної діяльності на уроці музики, а саме: хорового співу, музично-ритмічних рухів, гри на музичних інструментах [1, с. 30-31].

О.Хлебнікова до структури музично-виконавської діяльності включила уміння музично-теоретичного і виконавського аналізу музичного твору; уміння освоєння технології виконання музичного твору; уміння аналізувати, контролювати і коригувати виконання музичного твору; інтерпретаційні уміння [15, с.1].

За визначенням О. Ростовського, досвід – це сукупність знань і навичок, набутих на основі і в процесі безперервної практичної взаємодії людей із зовнішнім світом; форма засвоєння людиною раціональних здобутків минулої діяльності [10, с.591]

Аналізуючи зміст музично-виконавських умінь і навичок, учені визнають, що до них можуть бути віднесені артистизм, художній смак, володіння процесом виконання, відчуття цілого, матеріалізація художнього образу, сформованість і відпрацьованість різних видів техніки, навички читання з аркуша, транспонування, супровід й ансамблева гра [13, с. 65].

Окреслимо музично-педагогічні вміння, необхідні вчителю:

- творчо проводити уроки музики у відповідності до мети, принципів і завдань організації навчально-виховної роботи в школі;
- здійснювати художньо-педагогічне спілкування з дітьми;
- самостійно добирати музичний матеріал для лекцій-концертів, складати музичні сценарії до свят та розваг тощо;
- сприймати, інтерпретувати та виконувати музичні твори;
- аналізувати хорові партитури та ілюструвати їх;
- визначати на слух елементи музичної мови (типи фактури, тональний план, акорди, типи відхилень та модуляцій, характер мелодійного руху та будови музичної теми, ритмічні особливості тощо);
- створювати акомпанемент до пісень шкільного репертуару;
- аналізувати, узагальнювати й використовувати в своїй роботі передовий педагогічний досвід у сфері художньо-естетичного виховання школярів, критично оцінювати результати власної педагогічної діяльності, творчо підходити і впроваджувати нові методики, програми та ідеї.

Висновки... Отже, узагальнюючи розглянуті підходи до поняття «педагогічний досвід», ми розуміємо його як результат предметно-чуттєвої діяльності вчителя та його практичне втілення в навчальний процес. Взаємозв'язок загальнопедагогічних та фахових складових досвіду утворюють музично-педагогічний досвід вчителя музики. Фахова підготовка музиканта визначається метою і змістом музично-освітньої діяльності в школі (сприйманням й естетичним ставленням до музики, засвоєнням музичних знань, формуванням виконавських умінь). На нашу думку, музично-педагогічний досвід вчителя – це засвоєні знання про музику на основі її сприйняття, осмислення і виконання та їх практична передача школярам. Подальшого вивчення потребують методологічні та методичні аспекти розвитку музично-педагогічного досвіду у майбутніх учителів музики.

Список використаних джерел і літератури:

1. Абдулин Э. Б. Теория и практика музыкального обучения в общеобразовательной школе / Э.Б. Абдулин. – М. : Просвещение, 1983. – 111 с.
2. Абдуллина О. А., Кузьмин Н. Н. Структура, содержание и методика формирования системы общепедагогических умений и навыков у студентов педагогических институтов / О.А. Абдуллина, Н. Н. Кузьмин // Структура и содержание общепедагогической подготовки студентов педагогических институтов: Межвузовский сборник научных трудов / ред. А.И. Пискунова. – М. : МГПИ им. Ленина, 1984. – С.18 – 34.
3. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований / Ю. К. Бабанский. – М. : Просвещение, 1982. – 150 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Устимович Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Дем'янчук О. Н. Педагогічні основи формування художньо-естетичних інтересів школярів / О. Н. Дем'янчук. – К., 1997. – 63 с.
6. Клименко Т. К. Подготовка студентов педвузов к изучению и анализу педагогического опыта / Т. К. Клименко // Система общепедагогической подготовки студентов педвузов и пути её совершенствования: Межвузовский сборник научных трудов / под ред. А. И. Пискунова, О. А. Абдулина. – М. : МГПИ им. В. Ленина, 1988. – С.82 – 93.
7. Кузьмина Н. В. Очерки психологии труда учителя / Н. В. Кузьмина. – Л.: Издательство Ленинградского университета, 1967. – 183 с.

8. Новый тлумачний словник української мови / укладачі В. Яременко, О. Сліпущко. – Т. 1. – К.: Аконті, 2000. – 910 с.
9. Педагогическая энциклопедия / ред. И. А. Каиров. – Т.3. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – С.96.
10. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-методичний посібник / Олександр Якович Ростовський. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. – 640 с.
11. Словник української мови / під ред. акад. І. К. Білодід (голова), П. П. Даценко, Л.А.Юрчук. – К.: Наукова думка, 1971. – Т.2. – 550 с.
12. Тельчарова Р. А. Музыка и культура (личный подход) / Р. А. Тельчарова // Эстетика. – 1986. – № 11. – 86 с.
13. Ткач Э. С. Музыкально-педагогическая диагностика и некоторые аспекты подготовки музыкантов-педагогов в вузе / Э. С. Ткач // Психолого-педагогические проблемы высшего музыкального образования: Сборник научных трудов. – В.43. – М.: ГМПИ им. Гнесиных, 1979. – С.54 – 81.
14. Турбовский Я. С. Передовой педагогический опыт как объект методологического рассмотрения / Я. С. Турбовский // Советская педагогика. – № 7. – М.: Педагогика, 1980. – С.77 – 83.
15. Хлебнікова О. В. Досвід музично-виконавської діяльності і діагностика його сформованості у студентів вузів культури / О. В. Хлебнікова. – К.: КНПУ, 1998. – 18 с.
16. Хрусталева Р.Ю. Общепедагогические знания как основа научного осмысления педагогического опыта / Р. Ю. Хрусталева // Структура и содержание общепедагогической подготовки студентов педагогических институтов. Межвузовский сборник научных трудов / ред. А. И. Пискунова. – М.: МГПИ им. В. Ленина, 1984. – С.45 – 53.

Транслітерований список літератури:

1. Abdulin E'.B. Teoriya i praktika muzykal'nogo obucheniya v obshheobrazovatel'noj shkole. Moskva, Prosveshhenie, 1983, 111p.
2. Abdullina O. A., Kuz'min N. N. Struktura, sodержanie i metodika formirovaniya sistemy obshhepedagogicheskix umenij i navykov u studentov pedagogicheskix institutov, Struktura i sodержanie obshhepedagogicheskoy podgotovki studentov pedagogicheskix institutov: Mezhvuzovskij sbornik nauchny'x trudov, redakczija A. I. Piskunova, Moskva, MGPI im.Lenina, 1984, pp.18-34.
3. Babanskij Yu. K. Problemy pov'sheniya e'ffektivnosti pedagogicheskix issledovanij, Moskva, Prosveshhenie, 1982, 150p.
4. Honcharenko S. U. Ukrains'kiy pedagogichnyi slovnyk, Kyiv, Lybid', 1997, 376p.
5. Dem'ianchuk O. N. Pedagogichni osnovy formuvannia khudozhno-estetychnykh interesiv shkoliariv, Kyiv, 1997, 63p.
6. Klimentko T. K. Podgotovka studentov pedvuzov k izucheniyu i analizu pedagogicheskogo opy'ta, Sistema obshhepedagogicheskoy podgotovki studentov pedvuzov i puti eyo sovershenstvovaniya: Mezhvuzovskij sbornik nauchny'x trudov, pod red. A. I. Piskunova, O. A. Abdullina, Moskva, MGPI im.Lenina, 1988, pp.82-93.
7. Kuzmina N. VV. Ocherki psixologii truda uchitelya, Leningrad, Izdatelstvo Leningradskogo universiteta, 1967, 183p.
8. Novyi tлумachnyi slovnyk ukrains'koi movy, Part 1, Kyiv, Akonit, 2000, 910p.
9. Pedagogicheskaya e'ncziklopediya, redactor I. A. Kairov, Part 3, Moskva, Sovetskaya e'ncziklopediya, 1966, pp.96
10. Rostovskyy O.YYa. Teoriia I metodika muzychnoi osvity: Navchal'no – metodychnyi posibnyk, Ternopol, Navchalna knyga Bogdan, 2011, 640p.
11. Slovnyk ukrainskoi movy, Part 2, Kyiv, Naukova dumka, 1971, 550p.
12. Telcharova R. A. Muzyka i kultura (liznostny'j podxod), E'stetika, 1986, №11, 86p.
13. Tkach E'.S. Muzykalno-pedagogicheskaj diagnostika i nekotory'e aspekty podgotovki muzykantov – pedagogov v vuze, Psixologo-pedagogicheskie problemy vy'sshego muzykal'nogo obrazovanij: Sbornik nauchny'x trudov, Volume 43, Moskva, GMPI im. Gnesiny'x, 1979, pp.54-81.
14. Turbovskij Ya. S. Peredovoj pedagogicheskij opy't kak ob'ekt metodologicheskogo rassmotreniya, Sovetskaya pedagogika, № 7, Moskva, Pedagogika, 1980, pp.77-83
15. Khlebnikova R. Yu. Dosvid muzhychno -vykonavs'koi diialnosti I diagnostyka yogo sformovanosti u studentiv vuziv kultury, Kyiv, 1998, 18p.

16. Xrustalyova R. Yu. Obshhepedagogizieskie znaniya kak osnova nauznogo osmy'sleniya pedagogicheskogo opy'ta, Struktura i sodержanie obshhepedagogicheskoy podgotovki studentov pedagogicheskix institutov: Mezhhvuzovskij sbornik nauchny'x trudov, redakczija A. I. Piskunova, Moskva, MGPI im.Lenina,1984, pp.45-53

Аннотация

Опыт музыкально-педагогической деятельности: терминологический аспект и понятия

Михаськова М.А.

В статье проводится анализ ключевых понятий: «опыт», «педагогический опыт», «музыкально-педагогический опыт» в философской и психолого-педагогической литературе. Выяснено, что педагогический опыт объединяет знания и умения, педагогическую науку и педагогическое искусство, а именно: теоретические знания в разных областях педагогической деятельности, качество профессиональных умений и умения учителя планировать учебно-воспитательную работу.

Выделены основные общепедагогические умения, необходимые в деятельности будущего учителя музыки. К ним относятся: коммуникативные, проектировочные, конструктивные, актёрские и режиссерские, логико-профессиональные, методические, дидактические, организационные. Доказывается, что опыт музыкально-педагогической деятельности - это обобщённые художественно-эстетические знания, умения и навыки, которые закреплены в деятельности познания и морально-эстетическом поведении. Особенность процесса получения этого опыта обусловлена неразрывной связью восприятия музыки с освоением музыкальных знаний, формированием исполнительских умений и навыков.

Автор статьи, обобщая рассмотренные подходы к понятиям «педагогический опыт», понимает его как результат предметно-чувственной деятельности учителя и его практическое внедрение в учебный процесс.

Взаимосвязь общепедагогических и предметных составляющих опыта образует музыкально-педагогический опыт учителя музыки. Профессиональная подготовка музыканта определяется целью и содержанием музыкально-образовательной деятельностью школы (восприятием и эстетическим отношением к музыке, освоением музыкальных знаний, формированием исполнительских умений). Отмечено, что музыкально-педагогический опыт учителя – это освоенные знания о музыке на основе её восприятия, осмысления и исполнения и их практическая передача школьникам.

Ключевые слова: опыт, педагогический опыт, музыкально-педагогический опыт, умения.

Summary

Experience of music-pedagogical activity: term-conceptual aspect

Mykhas'kova M.A.

Analysis of the terms “experience”, “pedagogical experience”, “music- pedagogical experience” in philosophic and psychological-pedagogical literature has been done in the article. It is determined that pedagogical experience combines knowledge and skills, pedagogical science and pedagogical art, in particular: theoretical knowledge of different spheres of pedagogical activity, quality of professional skills, ability of a teacher to plan educational work. Basic general pedagogical skills, necessary in the activity of the future teacher of music have been determined, in particular: communicative, projecting, constructive, actor and producer, logic-professional, methodological, didactic, organizational. It is proved that experience of music-pedagogical activity means generalized artistic-aesthetic knowledge, abilities and skills, which are consolidated in cognitive activity and moral-aesthetic behavior. Special feature of the process of this experience acquisition is stipulated by the indissoluble connection of music perception with the mastering of music knowledge, formation of performing abilities and skills.

The author of the article, generalizing the studied approaches to the concept “pedagogical experience”, understands it as a result of the subject-sensual activity of the teacher and its practical embodiment into the educational process. Interconnection of general pedagogical and professional components of the experience forms music-pedagogical experience of the teacher of music. Professional preparation of the musician is determined by the aim and the context of music-educational activity at school (perception and aesthetic attitude to music, mastering of music knowledge, formation of performing skills). It is noted that music- pedagogical experience

of the teacher means all learnt knowledge about music on the basis of its perception, comprehension and performing and its practical rendering to the schoolchildren.

Key Words: *experience, pedagogical experience, music- pedagogical experience, abilities.*

УДК 378.036:78

Овчаренко Л. В.,
викладач
Турукіна О. В.,
викладач
(м.Харків)

Розвиток естетичної культури студентів засобами української музики

У статті науково обґрунтовано методичну систему розвитку естетичної культури майбутнього вчителя музики; розроблено компонентний склад естетичної культури, критерії, особливості прояву в педагогічній діяльності. Розкрито можливості українського музичного мистецтва як засобу розвитку естетичної культури особистості. Обґрунтовано педагогічні умови, методику, форми і етапи розвитку естетичної культури студентів у процесі індивідуального музично-виконавського навчання.

Ключові слова: *педагогічна діяльність, естетична культура, національно-стильові засади, інтерпретація, емоційно-естетичне сприймання.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі розвитку суспільства відбуваються значні зміни як у соціально-економічній, так і культурній сферах життя України. У зв'язку з цим Державною національною програмою «Освіта (Україна ХХІ століття)» пріоритетними визначено гуманізацію та гуманітаризацію системи освіти, що має сприяти вихованню й розвитку духовної культури підрастаючого покоління. У реалізації цієї мети значна роль належить естетичному вихованню, спрямованому на формування в особистості естетичної культури.

У зв'язку з цим набувають важливого значення дослідження, які сприяють ефективному вирішенню завдань гуманітаризації освіти. Одним з напрямів таких досліджень є формування естетичного світосприйняття студентів у процесі навчання. Формування естетичного світосприйняття як складової частини світогляду людини має забезпечити цілісний розвиток когнітивної, емоційно-ціннісної та поведінкової сфер особистості студента.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми...

Поняття естетична культура розглядається багатьма вченими (Г. Апресян, О. Буров, І. Зязюн, М. Каган, А. Комарова, Г. Лабковська, В. Липський, В. Малахов, Н. Миропольська, М. Овсянников, Л. Печко, С. Раппопорт та ін.), які підкреслюють, що її формування пов'язане з розвитком естетичних творчих здібностей особистості. Останні сприяють перетворенню нею світу (природи й суспільного життя) «за законами краси». Естетична культура реально виявляється в будь-якому вчинку людини, в її ставленні до довкілля.

Загальні проблеми естетичного виховання розглянуто в працях В. Бутенка, І. Гончарова, М. Гончаренка, Л. Масол, С. Коновець, О. Рудницької, Г. Шевченко; проблеми формування естетичної культури особистості досліджено в працях Т. Аболіної, Д. Джоли, Н. Миропольської, Л. Печко, Г. Тарасенко, А. Щербо; проблеми формування естетичного ставлення до природи висвітлено в дослідженнях Н. Бутенко, С. Жупаніна.

Для розкриття поняття «естетичне світосприйняття» актуальними є наукові праці, присвячені проблемі світоглядної свідомості та її компонентам (Є. Бистрицький, В. Іванов, С. Пролеєв, В. Табачковський, В. Шинкарук).

Важливе значення для обґрунтування психологічних основ формування естетичного світосприйняття студентів мають дослідження Л. Божович, Л. Виготського, С. Дерябо, О. Запорожця, І. Зязюна, О. Леонтєва, С. Рубінштейна, Ж. Юзвак, В. Явіна. Одним із найважливіших засобів формування естетичної культури особистості є мистецтво, яке відображає дійсність в художніх образах і перетворює зовнішні культурні цінності в морально-естетичні надбання людини.